

سبک های فرزندپروری

مهدیه حسین راده جلوه - ما عظیمی - سیده آمنه فروتن -

زهرا ربی -

عنوان و نام پدیدآور	سبک‌های فرزندپروری / مولفان مهدیه حسین‌زاده‌جلگه ... [و دیگران]؛ ویراستار مهدی نعیم.
مشخصات نشر	اردبیل: انتشارات محقق اردبیلی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۱۰ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۴-۴۳۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	مولفان مهدیه حسین‌زاده‌جلگه، هما عظیمی، سیده‌امنه فروتن، زهرا سیفی.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۹۶ - ۲۰۰.
موضوع	کودکان -- سرپرستی
موضوع	Child rearing
موضوع	رفتار والدین
موضوع	Parenting
موضوع	الدین و کودک
موضوع	Parent and child
موضوع	تربیت خانواده‌ای
موضوع	Domestic education
موضوع	انحلال رفتار در کودکان
موضوع	Behavior disorders in children
شناسه افزوده	حسین‌زاده‌جلگه، مهدیه، ۱۳۶۲ -
رده‌بندی کنگره	۷۶۹HQ/س ۱۳۹۶
رده‌بندی دیویی	۶۴۹/۱
شماره کتابشناسی ملی	۴۷۹۷۰۲۲

نام کتاب: سبک‌های فرزندپروری

مؤلفان: مهدیه حسین‌زاده‌جلگه، هما عظیمی، سیده‌امنه فروتن، زهرا سیفی

ویراستار: مهدی نعیم (عضو باشگاه پژوهشگران و نویسندگان کشور)

ناشر: انتشارات محقق اردبیلی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: فروغ طرح روی جلد: مهدی نعیم

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۴-۴۳۲-۴

اردبیل سه راه دانش بازار معطری طبقه فوقانی پلاک ۸ تلفن ۳۳۲۴۰۰۸۱

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۸	نقش خانواده.....
۱۱	سبک های فرزند پروری.....
۲۳	نوع فرهنگی در رابطه با فرزند پروری.....
۲۵	مهارت های اساسی در تربیت فرزندان.....
۲۷	چگونه می توان رابطه بهتری با فرزندان خود داشته باشید؟.....
۲۸	با کودک تان صحبت کنید.....
۳۰	گوش دادن فعال.....
۳۱	راه های گوش دادن فعال.....
۳۳	تقویت اعتماد به نفس در کودکان.....
۴۰	روش های اصل تربیت.....
۴۰	چگونه تحسین کنیم.....
۴۵	چگونه نادیده بگیریم.....
۵۱	چطور تنبیه کنیم.....
۵۶	تنبیه بدنی باید کنترل شده و مختصر باشد.....
۵۷	مشکلات رفتاری کودکان و نحوه ی مقابله ی صحیح با آن.....
۵۸	قشقرق.....
۶۲	پرخاشگری.....
۶۴	دروغگویی.....

۷۰	مشکلات خوابیدن.....
۷۱	مشکلات در رفتن به رختخواب.....
۷۲	بیدار شدن مکرر.....
۷۳	کابوس های شبانه و وحشت.....
۷۴	ترس ها و اضطراب ها.....
۷۴	مشکلات رفتاری داخل اتومبیل.....
۷۵	مشکلات رفتاری هنگام غذا خوردن.....
۷۸	مشکلات در زمان لباس پوشیدن.....
۸۱	تربیت ازننده رفتاری.....
۸۲	اصول تربیت نازک زنده رفتاری.....
۸۴	روش های مختلف برای اداره مشکلات رفتاری کودکان.....
۹۵	مهارت تشویق رفتار مطلوب کودکان.....
۹۶	آموزش رفتارها و مهارت های جدید به کودکان.....
۹۷	تربیت و هوش فرزندان.....
۱۰۸	پرورش هوش کودکان.....
۱۱۶	نظریه های فرزند پروری.....
۱۱۶	نظریه اریکسون.....
۱۱۷	نظریه آدلر.....
۱۲۰	الگوی شفر.....
۱۲۱	الگوی وینر باتوم.....
۱۲۲	نظریه های هوش.....

- ۱۲۳..... چارلز اسپرمن - هوش عمومی
- ۱۲۴..... لوئیس تورستون - قابلیت‌های اولیه ذهن
- ۱۲۴..... هاوارد گاردنر - هوش چندگانه
- ۱۲۵..... رابرت استرن برگ - نظریه سه وجهی هوش
- ۱۲۷..... تحقیقات مرتبط با فرزندپروری
- ۱۴۲..... بوه‌های برخورد با نوجوانان و جوانان
- ۱۵۲..... دربارهٔ جوانان، جوانان و میل جنسی
- ۱۶۲..... روش‌های تربیتی در تربیت نوجوانان و جوانان
- ۱۶۵..... رفتار صحیح با نوجوانان در سن بلوغ
- ۱۷۰..... پنج اشتباه عمده والدین در برخورد با نوجوانان
- ۱۷۹..... چگونه با تغییر رفتار نوجوان خود برخورد کنیم؟
- ۱۸۷..... با نوجوان سیگاری چه کنیم؟
- ۱۸۸..... برخورد با نوجوان سیگاری
- ۱۹۰..... دلزده شدن نوجوان از سیگار
- ۱۹۶..... منابع و مآخذ

شیوه های فرزند پروری مجموعه ای از گرایش ها اعمال و جلوه های غیر کلامی است که ماهیت تعامل کودک و والدین در تمامی موقعیت های گوناگون را مشخص می کند و در سه طبقه اقتدارمندان، استبدادی و آزادگذار مطرح

است.

خانواده یکی از بهرین و اساسی ترین سازمان هایی است که به رشد کودک یاری می دهد. در خانواده است که کودک نخستین چشم انداز را از جهان پیرامون خود به دست می آورد و اساس وجود می کند. یعنی می آموزد چگونه غذا بخورد، لباس بپوشد، حرف بزند، معاشرت کند، همکاری نماید، محبت و احترام روا دارد تا رفتارش مورد قبول واقع شود و در انجام خواسته هایش توفیق یابد. همچنین در خانواده است که به آداب و رسوم مادران دینی، وظایف فردی و حدود اختیارات و مسئولیتهایی می برد.

خانواده نخستین پایگاهی است که پیوند بین کودک و محیط اطراف او را به وجود می آورد. کودک در خانواده پندارهای اولیه را درباره جهان فرامی گیرد از لحاظ ذهنی و جسمی رشد می یابد شیوه های سخن گفتن را می آموزد هنجارهای

اساسی رفتار را یاد می گیرد و سرانجام نگرش ها، اخلاق و روحیاتش شکل می گیرد و به عبارتی اجتماعی می شود.

پدر و مادر الگوهای فرهنگی و ارزش های جامعه خود را درست همان طور که توسط والدین، معلمین و غیره به آن ها منتقل شده است در کودک خود منعکس می کنند. کودک همراه رشد خود، ارزش ها، آرمان ها، گرایش های اجتماعی و طرحی از نقش خود در اشیاء و امور و نیز رابطه ی بین آن ها پیدا می کند.

هدف تمامی شیوه ها، پرورش کودک، آماده سازی وی برای ایفای نقشی است که گروه و حوزه فرهنگی و پرورش بر روی او می گذارد. کودکان چنان پرورش می یابند که بتوانند راه و رسم زندگی والدین خود را پی گیرند، والدین و آموزگاران واسطه انتقال آرمان های فرهنگی خود هستند.

شیوه های فرزندپروری به عنوان مجموعه یا منظومه ای از رفتارها، تعاملات والد و کودک را در طول دامنه گسترده ای از موقعیت ها توصیف می کند. یک جو تعاملی تأثیر گذار را به وجود می آورد تعریف می شود. شیوه های فرزند پروری یک عامل تعیین کننده و اثر گذار است که نقش مهمی در آسیب شناسی روانی و رشد کودکان بازی می کند.

منظور از سبک های فرزند پروری، روش هایی است که والدین برای کنترل فرزندان خود در پیش می گیرند. دیانا بامریند در یک رشته تحقیقات با زیر نظر گرفتن والدینی که با فرزندان پیش دبستانی خود تعامل می کردند، اطلاعاتی را در مورد شیوه های فرزند پروری گردآوری کرد. معلوم شد که فرزندپروری دو جنبه گسترده دارد: جنبه ی اول، پرتوقع بودن است، برخی از والدین، معیارهای عالی برای فرزندان شان مقرر می کنند و از آنها توقع دارند که این معیارها را برآورده سازند. والدین دیگر، توقع خیلی کمی دارند و به ندرت سعی می کنند رفتار فرزندان شان را تحت تأثیر قرار دهند. جنبه دوم، پاسخ دهی است. برخی والدین، نسبت به فرزندان خود پذیر هستند و به درخواست های آنها پاسخ می دهند. آنها غالباً به بحث آزاد و گفتگو با فرزندانشان می پردازند. برخی والدین هم، طرد کننده و بی اعتنا هستند. ترک آن گوناگون پرتوقعی و پاسخدهی، چهار سبک فرزند پروری را به بار می آورد. پژوهش ها بر روی سه مورد از آنها تأکید کرد: مقتدر، مستبد، آسان گیر.

در دنیای پیچیده کنونی که شاهد رقابتهای بسیار فشرده جوامع مختلف برای دستیابی به جدیدترین تکنولوژیها و منابع قدرت هستیم، افراد تیزهوش، خلاق و

صاحبان اندیشه های نو و مبتکرانه ، همانند گرانبها ترین سرمایه ها، از جایگاه بسیار والا و ارزشمندی برخوردار هستند بطوریکه بقول توین بی^۱ شانس بدست آوردن خلاقیت بالقوه ، می تواند موضوع زندگی و مرگ هر جامعه ای باشد. بی مبالغه می توان گفت ، که وجه مشخص و بارز جهان امروز ، همانا تغییر و تحول است که هیچ زمینه ای بدون تاثیر آن باقی نیست چرا که بقول هراکلیتوس در حیات چیزی پایدار نیست . گرگ ، در گاو ، برای این اساس امرسون ثبات احمقانه را زائیده مغزهای کوچک می شمارد. صرف هیر ارزش تلقی شده و عاملان تغییر نوآوران ارزشمند محسوب می شوند نه دکانوئی ها را با امید به بهبودی هر چه بیشتر و بیشتر سبب می شوند از این رو هر گونه اختراع ، اکتشاف ، ابداع و ابتکار خود اشکال تحول بوده و موجب تغییرند.

در دنیای پیچیده کنونی که شاهد رقابتهای بسیار فشرده و جوامع مختلف برای دستیابی به جدیدترین تکنولوژیها و منابع قدرت هستیم ، افراد تیزهوش ، خلاق و صاحبان اندیشه های نو و مبتکرانه ، همانند گرانبها ترین سرمایه ها، از جایگاه بسیار والا و ارزشمندی برخوردار هستند بطوریکه بقول توین بی^۱ شانس بدست آوردن

^۱ - Toyenbee

خلافت بالقوه ، می تواند موضوع زندگی و مرگ هرجامعه ای باشد. بی مبالغه می توان گفت که وجه مشخص و بارز جهان امروز ، همانا تغییر و تحول است که هیچ زمینه ای بدون تاثیر آن باقی نیست چرا که بقول هراکلیتوس در حیات چیزی پابدار نیست مگر دگرگونی. براین اساس امرسون ثبات احمقانه را زائیده مغزهای کوچک ، می شمارد. صرف تغییر ارزش تلقی شده و عاملان تغییر نوآوران ارزش محسوب می شوند که دگرگونی ها را با امید به بهبودی هرچه بیشتر و بیشتر سبب می شوند از این رو هرگونه اختراع ، اکتشاف ، ابداع و ابتکار خود اشکال تحول بوده و مرحله تغییر است.

خلق فکر ، ایده و مفاهیم نو همواره اساس اختراعات ، اکتشافات و پیدایش راههای مناسب برای حل مسائل و مشکلات در زندگی انسان به شمار می آیند . جوامع پیشرفته و متمدن گذشته و حال پیوسته به ارزش اهمیت این جنبه از تواناییهای ذهنی و فکری انسان توجه نموده و در صدد تقویت آن برآمده و از این طریق به توسعه ، رفاه ، ترقی و خوشبختی نائل آمده اند. چراکه بقول ارسطو " ابتکار یگانه عامل موثر در پیشرفت انسان به شمار می آید ". به این ترتیب ضعیف

بودن فرآیند تربیت در جوامع عقب مانده نیز موجب بدبختی، فقر و فلاکت خواهد بود.

جهانی که در آن زندگی می کنیم به سرعت در حال تغییر است بطوریکه سرعت تغییرات هرگز به این تندی نبوده است. ما نمی دانیم فرزندان ما در بزرگسالی با چه سائلی روبرو خواهند شد ولی این را می دانیم برای اینکه بتوانند با مسائل روبرو شوند باید حلاقه را اهل تخیل باشند. پیوسته باید به یاد داشته باشیم که رمز ماندگاری، پیشرفت و توسعه جوامع، سازمانها و حتی افراد در گرو نحوه سازگاری موثرشان با محیط و الزامات آن است. بدون درک این نوع سازگاری ضروری، در واقع جریان حیات جامعه، سازمان و فرد به سوی رکود، عقب ماندگی و مرگ به پیش خواهد رفت.

هوش کودکان، تحت تاثیر عوامل محیطی بویژه نگرش ریشه های پرورشی و تربیتی والدین است مطالعه ارتباط این دو متغیر، همواره مد نظر پژوهشگران بوده و هست. شواهد حاکی است خانواده مهم ترین نقش را در کنترل و هدایت تخیل و ظهور خلاقیتها ایفاء می کند. شيفر (۱۹۷۰) با مطالعه ۱۰ نفر دانش آموز تیز هوش دختر که زودتر از موعد مهارت خواندن را یاد گرفته، سرگرمیهای خلاقانه

(نقاشی و شعر) داشته و دارای قدرت تحلیل قوی بودند دریافت که خانواده ها با آنان سخت گیری کمتری اعمال می کردند. اوایل قرن ۲۰ نگرشها، شیوه های تربیتی و الگوهای رفتاری والدین با فرزندان تحت تاثیر مکاتب رفتارگرایان خشک و خشن بود اما از سالهای ۱۹۴۰ و تحت تاثیر طرفداران مکتب روانکاوی بویژه دانیل اساک که به اهمیت مسائل عاطفی، ارضاء نیازها و زیان ناشی از کنترل شدید تمایلات طبیعی تاکید داشت، آسان گیری و انعطاف پذیری در تربیت جایگزین آن شد. برخی تحقیقات نشان می دهد که والدین کودکان باهوش، در رفتارهای خود، سماه گری، شتری نشان می دهند و کودکان خود را آنگونه که هستند قبول دارند و آنها را به کنجکاوی در باره اشیاء و امور تشویق می کنند و کودکان خود را در انتخاب موضوعات مورد علاقه آزاد می گذارند و صرفا کارها و برنامه های آنان را با نظارت و بررسی مد نظر قرار می دهند تا دخالت. اگر کودکان بتوانند از محیط خود بخواهند کارهای برایشان انجام دهد، در سنین پائین تر کمتر به پدر و مادر وابسته می شوند و احساس سلطه بر محیط و شایستگی فردی خواهند کرد و به خوبی می توانند از عهده مخاطرات کنجکاوی،

جستجوگری، و خلاقیت فکری برآیند و در زندگی برخوردی کارساز و مشکل گشا پیدا کنند.

نقش خانواده

نقش خانواده بعنوان مهم ترین رکن جامعه که شالوده اساسی شخصیت کودکان را می سازد پس مهم است عدم اطلاع از شیوه های درست تربیتی، مهم ترین مشکل خانواده ها است. والدین معمولاً از نتایج برخوردهای خود با فرزندانشان بازخوردی^۱ دریافت نمی کنند و یا نمی دانند درهرسنی چه انتظاری باید از آنان داشته باشند والدین معمولاً درشهای سنتی تربیتی گذشته را ادامه داده و کمتر به فکر اصلاح^۲ هستند. فرض بر این است که آنان متوجه اثرات قابل توجه فرزند پروری خود شوند قطعاً در بکارگیری روشهای مناسبتر حدیث و دقت به خرج خواهند داد به هر حال نوع برخورد و توجه والدین با منافع اخلاقی که آنرا در کودکان تقویت و یا تضعیف نمایند بسیار مهم خواهد بود این موضوع در ادامه مورد بحث قرار بیشتر خواهد گرفت.

^۱ - Feedback

^۲ - Reform